

Radio-uitzending van de "Reformatie-herdenking" op maandag
31 oktober 1977, via de zender Hilversum 1 (20.00 - 21.05 u.).

Medewerking verleenden:

drs. A. de Reuver, hervormd predikant te Capelle a/d IJssel;
het Chr. Gemengd Koor "Deo Cantemus" o.l.v. Arie Pronk;
Jan van Weelden (koorbegeleiding - Transeptorgel);
Herman van Vliet (begeleiding samenzang - Hoofdorgel);

Deze opname werd gemaakt op zaterdagavond 29 oktober 1977 in
de Grote- of Laurenskerk te Rotterdam.

Na inleidend orgelspel:

Psalm 105 : 1 en 3 (koorzang)

Opening (welkom - tekst uit Ps. 100)

Psalm 89 : 7 en 8 (samenzang)

Schriftlezing: Jesaja 53 : 4 - 11 en Romeinen 1 : 16 en 17

Gebed

Lied: Groot is Uw trouw (koorzang)

Ik heb de vaste grond gevonden (samenzang - Joh. de Heer 641)

Toespraak over "Vreemde gerechtigheid" - drs. A. de Reuver

Psalm 32 : 1 en 6 (samenzang)

Koorzang: Moet ik soms met twijfel strijden - Joh. de Heer 687

O welk een macht heeft Uwe liefde - Joh. de Heer 200

Dankgebed en voorbede

Samenzang: Gez. 96 : 1 en 2 (NH bundel) Een vaste burg is onze God

Zegenbede: Romeinen 16 : 25 en 27

Uitleidend orgelspel.

VREEMDE GERECHTIGHEID

Vrienden, ik wil met u spreken over "Vreemde gerechtigheid",
naar aanleiding van Romeinen 1 : 17: "Want de rechtvaardig-
heid Gods wordt daarin - in het Evangelie - geopenbaard, uit
geloof tot geloof gelijk geschreven is: Maar de rechtvaardige
zal uit het geloof leven".

Wie de Reformatie echt herdenken wil, die moet wel weten wat
hij doet. Het kan toch niet anders zijn dan het oordeel van
Gods Woord over ons leven horen vellen, zoals Luther weleer.
Zo was hij de Bijbel gaan horen als sprake van de Heilige
Geest, geladen met de hoogspanning van Gods gerechtigheid.
En daarvan legt hij getuigenis af. Vanaf 1517 publiek, daar-
voor al enige jaren binnenskamers, met name in de collegezaal.
3 november 1515 maakt Dr. Martinus een aanvang met de uitleg
van de Romeinen-brief. En al de eerste volzinnen moeten wel
mokerslagen geweest zijn voor de verbaasde studenten. De
hoofdsom van deze brief is te verstoren, verdelgen en vernie-
tigen alle wijsheid en gerechtigheid van het vlees, hoe eer-
biedwaardig ze zich in de ogen van de mensen of in ons eigen
oog ook mogen voordoen. Want God wil ons niet door onze eigen,

maar door vreemde gerechtigheid en wijsheid zalig maken. Die niet aan onze akker ontspruit, maar van de hemel komt en ons volstrekt vreemd is. En daarom moet eerst de eigen in ons huizende gerechtigheid verdelgd worden.

U voelt wel, dat is geen taal van een huis-, tuin-, en kamer-geleerde of van een doorsnee kloosterling. Dit is belijdenis van een gegrepene, van een gedrevene. Dit is overtuiging van een uit de doden verwekte, die een bezielde boodschap heeft. Van nu voortaan is het eigenlijke onderwerp van de theologie voor Luther: de aan de zonde schuldige mens en de rechtvaardigende God en Heiland van deze zondaar. En zegt hij: "Wat buiten dit onderwerp in de theologie gezocht en behandeld wordt is dwaling en gif".

Luther had heel wat ondernomen, vooral was heel wat ontnomen, voordat hij dit beleed. Het kloosterleven voerde hem niet naar het Paradijs. Integendeel. De schaduwen van dood en gericht kwelden hem nacht en dag. Hij schrijft daarover:

"Het is waar, ik ben een vrome monnik geweest, en ik heb mij zo nauwkeurig aan de orde-regels gehouden dat ik wel zeggen mag: Als er ooit een monnik in de hemel zou komen door monnikerij, dan ik zeker. Dat zullen al mijn kloostermakkers, die mij gekend hebben, moeten betuigen. Want ik zou mezelf, als het nog langer geduurd had, doodgemarteld hebben met waken en bidden en lezen en ander werk. Christus en de doop was ik op die manier al lang kwijtgeraakt en toen was ik de ellendigste monnik op aarde. Dag en nacht niets dan klagen en vertwijfelen en niemand kon mij eraf helpen."

Maar daar was toch Staupitz, zijn kloosteroverste? Jawel, Luther zegt: "Als God door hem mij niet doorgeholpen had, dan zou ik er in onder zijn gegaan en dan zat ik al lang in de hel." En toch, de grote wending moest nog komen.

Vrienden, waardoor intussen werd Luther zo belaagd en belegerd? Door vrees voor het gericht van de rechtvaardige God. Luther beefde over lijf en ziel voor de gerechtigheid Gods en een ding had hij wel begrepen.

U ook, hier in de kerk vanavond en luisteraars thuis?

Dat het gericht niet maar een zaak van de toekomst is - dat kan wel uitstel lijden - maar reeds hier en heden wordt het gespannen.

Ik sta nu vanavond op de gerichtsplaat oog in oog met de levende God, en ik heb op geen van zijn aanklachten enig alibi of enig excuus. Hoe met deze gerechtigheid in overeenstemming te geraken? Hoe zal God ooit verklaren Martinus Luther - en vult U Uw naam maar in - vrijgesproken zijt gij, U treft geen blaam! Gij gaat vrijuit. Hoe komt er toch ooit vrede tussen God en mij? Weet U wat dat zeggen wil? Dat wil zeggen, vrede, dat God met mij tevreden is. Het geijkte antwoord van de Kerk kende de Godgeleerde Luther natuurlijk best. En hij was er van huis uit ook heilig van overtuigd. Om met God in het reine te komen moeten we boete doen. Een leven van vasten en versterving. Van offeren en bidden. En dan, na een lange, bange weg, zullen we wellicht, met behulp van Gods genade, de maatstreep van Gods gerechtigheid bereiken. En dan zegt God -als alles meezit- na vele prestaties en promoties: gij zijt rechtvaardig.

Vrienden, dit lijkt sprekend op de wetsreligie uit Paulus' dagen. U hebt wellicht wel eens gehoord van de Dode Zeerollen

die bij de Qum Ram gevonden zijn. Daar woonde ten tijde van Paulus een zeer vrome sekte van een uiterst stipte wetsverering. En in een van de geschriften van deze mensen staat te lezen: Dat de rechtvaardigen uit het geloof zullen leven betekent, dat ze de wet volbrengen. Op grond van hun werk en van het geloof zal God hen bewaren in het gericht. Wel, zo dacht ook Paulus zelf in zijn eertijds, evenals Luther. Staupitz wees er Luther herhaaldelijk op dat de orde juist omgekeerd is. Dat namelijk alle ware boete niet eindigt, maar begint met liefde tot God en liefde tot Zijn gerechtigheid. En dat dreef Luther onweerstaanbaar uit naar de Schriften. Bij nacht en ontij ploegde hij de vruchtbare velden van Gods Woord om. Maar telkens als hij het woord "gerechtigheid" er tegen kwam, dan scheen zijn ploeg te breken op een rotsblok. En dan voerde schrik hem door zijn leden. We laten hem zelf aan het woord:

"Dat woord gerechtigheid, dat was een donderslag in mijn hart, want ik dacht daarbij altijd terstond aan de wrekende gerechtigheid van Gods toorn. Ik was dan ook een hartstochtelijk vijand van Paulus als ik in Romeinen 1 : 17 las: De gerechtigheid Gods wordt door het Evangelie geopenbaard. Immers, dat de wet ons die strenge gerechtigheid voorhoudt, dat is al erg genoeg. Maar nu doet ook het Evangelie het nog eens. Maar daarna. Toen ik zag hoe Paulus verder ging met "de rechtvaardige zal uit het geloof leven", en toen ik bovendien nog Augustinus daarover raadpleegde, daar werd ik vrolijk. Daar ontdekte ik dat de gerechtigheid Gods Zijn barmhartigheid is, die ons vrijspreekt en die ons voor rechtvaardig aanziet. Zo is mij in mijn aanvechting de medicijn ten deel gevallen". Toen werd Romeinen 1 : 17 voor Luther de poort van het Paradijs. Gods gerechtigheid was hem niet langer de loodrechte granieten wand die hij te overweldigen had, maar de wijdoopen poort waardoor de in Christus rechtvaardige binnen treedt. Gods gerechtigheid is niet Zijn strenge eis waaraan ik moet voldoen, maar de gave van God, de "Vreemde Vrijpraak", die Hij mij uit genade wegschenkt, zodat ik zonder enig toedoen van mijn kant rechtvaardig ben voor God.

Ja maar, vraagt er nu toch iets van binnen in mijn hart, is dat nog wel gerechtigheid? Is dat niet veel meer het tegendeel? Onrecht, buiging van het recht, hoe anders kan God een goddeloze rechtvaardig noemen? Zegt God zo eigenlijk tegen zwart niet wit?

Ieder voelt wel welk een spanningsveld we betreden met de rechtvaardiging van de goddelozen. Is die spanning wel eens door Uw ziel gegaan? Geen spanningen van intellectuele orde, maar paradoxen waarbij het God-zijn van God en de zaligheid van mijn ziel in het geding zijn, niet minder, spanningen van strikt geestelijk, bevindelijk gehalte, die ik slechts verduren kan onder de adem van het Evangelie. Niet voor niets predikt Paulus: "Deze gerechtigheid wordt in het Evangelie geopenbaard"

Wat zou hij daarmee bedoelen, met het Evangelie? O, daar zijn we zo gauw over uitgepraat eigenlijk. Daar bedoelt hij niets anders mee dan wat hij elders noemt: "Jezus Christus, en die gekruisigt". Jezus Christus is immers

de ziel van het Evangelie, en weet U, het Evangelie is niets anders dan het kleed van Christus en op dat kleed staat geweven - en ik mag het voor U ophouden, zodat de verste het kan zien -: "Deze, die geen zonde gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zullen zijn gerechtigheid Gods in Hem". Dat is het "Eu-Angeliom", het Evangelie. Dat is goed en hooggestemd nieuws. Christus, onze gerechtigheid.

Wat vroeg ik zojuist? Waar de zwartheid van de zonde blijft, als God mij "wit" verklaart als verse sneeuw? Op die vraag hoef ik geen antwoord te geven. Dat hoef ik niet te verzin-
nen en U niet. Dat antwoord gaf Jezus, de Borg. Nee, dan zeg ik het nog niet goed. Dat antwoord was Hij. Hij nam onze zaak ter hand. En Hij nam onze zonden in Zijn ziel. Zie, het lam Gods, de drager van de zonden der wereld. Waar laat God mijn overtredingen? Zie het Godslam. Hij is om onze overtredingen verwond. Waar blijft mijn onge-
rechtigheid? Hij is om onze ongerechtigheden verbrijzeld. Wie zit de straf die ik me waard gemaakt heb ooit uit? De straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem. Wie nu nog vraagt: Hoe kom ik daar nu aan, die krijgt een ondubbelzinnig antwoord. Dubbel onderstreept: Uit geloof tot geloof, van a tot z geloof.

Nu mogen we wel 3 keer bedenken, wat dat betekent, nu ons van diverse kanten nieuwe werkheiligheid wordt aangepre-
t. Wat dat betreft, vrienden en luisteraars, is wel een nieuwe Reformatie nodig. Liever: Een hernieuwde beleving van het geheim der Reformatie. Het zit ons kennelijk in het bloed om het geloof te verbasteren. Om het geloof een inhoud op te dringen die haar wezensvreemd is. En links heet het dan: geloven, dat is "iets doen". En rechts is het geloven niet zelden verminkt tot "iets zijn". Het resultaat is hetzelfde. In beide gevallen rechtvaardigt het geloof daarom, omdat ik er iets mee aan zou brengen voor God, en juist dat, hoe gereformeerd dat ook uitgedost is, hoe geraffineerd dat ook aangekleed is. Dat treft de leer van de rechtvaardiging in haar slagader. De Reformatie heeft verstaan dat het rechtvaardigende geloof uit totaal ander hout gesneden is. Dat het geloof niet geeft, maar dat het geloof krijgt. Het geloof dat geeft niet van zijn eigen geleeft, maar dat leeft van Gods gegeef. Of het is niet. Het is zo armzalig als een lege broodplank. En zomin een mens van een broodplank leven kan - daar kun je toch geen boterhammen van snijden, daar kun je toch geen brood van weggeven - zomin kunnen wij leven en geven van ons geloof!

Maar, zult U vragen, wat is het dan wat het geloof vult? Het Evangelie. Wilt U het nader geformuleerd hebben: Christus' gerechtigheid, geopenbaard in het Evangelie. Dat rechtvaardigt, dat vult het geloof. En over dat Evangelie beschik ik niet. Dat draag ik God niet aan tot rechtvaardiging, dat biedt mij God ook niet aan in ruil voor welk een gestalte of gesteldheid dan ook, maar dat reikt God mij, de goddeloze, de armlastige aan tot rechtvaardiging "om niet". Hij openbaart het mij. Dat is, Hij onthult het. Want het is geheimenis, het zit achter slot

en grendel! Ik kan er niet bij, wie heeft de sleutel? Alléén God de Heilige Geest. En Hij draagt die sleutel niet voor het mooie. Hij wil die sleutel niet zo hier en daar eens armetierigjes gebruiken, maar Hij draagt de sleutel om hem te hanteren. Het is Zijn ambt. Het is Zijn hartstocht om de sluier van het geheimenis weg te schuiven, wanneer Hij het Evangelie in onze oren en in ons hart komt indragen en inplanten. En zo verloren en verarmd, dat wil zeggen, precies zoals ik ben, mag ik horen en voor waarachtig houden - ja, waarom niet, want Hij zegt het - gij, de zondaar, om Christus' wil rechtvaardig.

Ja, zo is het Evangelie om met Luther te spreken: een kracht van de Heilige Geest, die juist daar werkt waar alle menselijke krachten teniet zijn gegaan.

Het Evangelie uit de mond van de Heilige Geest biedt me maar geen Jezus, die mij met nieuwe impulsen inspireert, die mijn visie verscherpt op de taken in deze wereld, of die het stukwerk van mijn boeten en gebeden aan komt vullen, maar Hij schenkt mij Jezus' weg, als de volkomen zaligma-ker. Jezus, de gerechtigheid van God voor mij. En daarom ook de gerechtigheid van mij voor Gods aangezicht. Jezus, niet het begin van de weg, die ik dan verder alleen moet afleggen, als de weg der heiligmaking of zoiets, ook niet Jezus, als het einddoel van de weg, maar Jezus, de weg. Jezus, niet als het venster op het leven, maar het leven.

Niet anders ben ik rechtvaardig voor God dan in deze "Vreemde Gerechtigheid", die ik dagelijks ontvang, in dat bedelend gebaar van de geopende handpalm en het ontledigde hart.

Vind U het zo'n wonder, dat men Samuel Rutherford totdat hij in slaap viel van Jezus hoorde spreken en tot in zijn dromen van zijn Heiland hoorde getuigen? Het Evangelie van deze kruiseling, dat is onze gerechtigheid. Dat is ons enige bestaansrecht voor God en daarin is ook ons verweer gelegen tegenover alle machten. Wie deze edelsteen bij zich draagt, zegt Luther, die is onkwetsbaar. In de Gekruiste ligt onze christelijke identiteit. En in Hem moeten wij die identiteit ook laten. We moeten er niet zelf mee gaan pronken.

Wat vindt U van ons paspoort? Nogal slordig zegt U. Daar is in gekrast. Klopt! Door onze naam is een streep gegaan. En U ziet het goed, daaroverheen prijkt de naam: Jezus. U kunt het slordig noemen. Maar ik verzeker U dat alleen zo'n legitimatie-bewijs, met doorhalingen, geldig is tot voorbij de laatste grens van de dood. En wie zich anderszins tracht waar te maken pleegt verraad aan de elementaire eenvoud van het geloof. Luther heeft dat radicaal onderkent. Wie het Evangelie gelooft moet zwak en dwaas zijn voor de mensen, zodat hij sterk en wijs is in de kracht en de wijsheid Gods. En zo moeten alle kracht, wijsheid en gerechtigheid verborgen en begraven worden. Ze mag niet zichtbaar worden. Volkomen naar het beeld van Christus, die zichzelf ook ledigde, zodat hij Zijn kracht en wijsheid geheel verborg onder onmacht en dwaasheid. Op dezelfde wijze moeten wij bezitten: Als bezaten wij niet.

Lieve vrienden, mocht iemand veronderstellen dat zulk leven "uit het geloof alléén" dan wel een armzalig en

onzeker minimum bestaan moet zijn: Zet dat maar uit Uw hoofd. Want we zijn wel armoedzaaiers, maar God is voor ons armoedigen geen armoedige God. Kijk, het principieel onzekere van het doe-het-zelf systeem van het Jodendom en het Pausdom was ondanks die voorraad verdiensten de fnuikende dreiging: Het eigenlijke moet nog komen. We zijn er nog niet. De afloop staat nog te bezien. Het kan verkeren.

Paulus bezweert: Er valt niets te bezien. God heeft het bezien. Er valt niets te verkeren. Niets kan nog verkeren nu God onze zonden in gerechtigheid heeft verkeerd. In het Evangelie wordt - niet zal worden - de gerechtigheid geopenbaard, heden, nu het wordt gepredikt. Iedere belaagde en iedere beklagde die voor God niets in te brengen heeft mag ik ook op deze avond verkondigen: God is niet de duivel. De duivel houdt ons aan het lijntje, en hij haalt de strop straks aan. Maar de God van alle genade trekt ons met koorden van Zijn liefde. En Hij heeft de verzoenende strik van de dood gelegd om Zijn enig geliefde Zoon. En deze, onze goede God, is daarmee zó tevreden, dat Hij allen die geloven af laat kondigen, openlijk be-
tuigen dat, zo dikwijls zij de belofte van het Evangelie met een waar geloof aannemen, dat waarachtig al hun zonden om Christus' verdiensten vergeven zijn. Maar Hij is ook zo tevreden met Zijn Christus dat Hij daarentegen allen, die met de gerechtigheid van Christus niet tevreden zijn laat liggen onder Zijn vloek en toorn. Naar dit getuigenis van het Evangelie oordeelt God. In dit leven en in het toekomstige.

Vrienden van de Reformatie: Wij zijn niet zalig en rechtvaardig omdat we vrienden van Luther en Calvijn heten. Wij zijn slechts zalig en rechtvaardig, omdat God aan vijanden Zijn vriendschap biedt en met de gerechtigheid van Christus overkleedt. Vreemde gerechtigheid, jawel. Maar mij onvervreemdbaar toegeëigend. Al de duivels nemen het niet af. En dat daar alles tegen in opstand komt, dat zal waar zijn. Mijn geweten inclus. Nochtans, al is het ook dat mijn geweten mij aanklaagt: Gods wil is wet. En als U weten wilt wat Zijn wil is: Het Evangelie van pure genade. Dat heeft het laatste woord. En als Hij zegt: Hier zondaar, ik schenk U uit louter genade de volkomen gerechtigheid van Christus, wie ben ik dan dat ik Hem onbetrouwbaar zou achten?!
Daarom, mijn lieve vrienden, zo bindt Luther ons op het hart, laat ons het artikel van de rechtvaardiging van de goddelozen met liefde en ijver hooghouden. Als we dat verliezen, dan kunnen we in de strijd niet bestaan. Christus alleen behoudt ons in waarheid. Hij zei in alle dingen ons hoofd en ons bestand, opdat Hij alleen ons alles is.

Amen.

(I.v.m. de beschikbare zendtijd werden enkele bekortingen in de toespraak aangebracht. De tekst van deze toespraak is overgetypt van de uitzendband. In de "spreektaal" zijn enkele noodzakelijke correcties aangebracht. jhm)

31-10-'77

Koninklijke onderscheiding voor Prof. Dr. A. de Reuver uit Serooskerke

De predikant van de Hervormde gemeente van Serooskerke, prof. dr. A. de Reuver ontving op zondag 17 juni 2012, na de kerkdienst, uit handen van burgemeester G.C.G.M. Rabelink, de versierselen, behorend bij de Koninklijke onderscheiding tot Ridder in de orde van Oranje-Nassau.

De heer De Reuver heeft zich buitengewoon ingezet op het terrein van kerk en theologie. Zo was hij ondermeer predikant in Tholen, Capelle aan den IJssel, en Delft. In 1994 werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar Gereformeerde Godgeleerdheid bij de Rijksuniversiteit Utrecht. Vele predikanten binnen de PKN hebben hem als leermeester gehad. In 2007 ging hij met emeritaat. Echter, in september 2010 deed hij zijn intrede als predikant van de Hervormde gemeente van Serooskerke, waaraan hij zich voor 3 jaar verbonden heeft. Naast zijn preekbeurten verzorgt betrokkene ook lezingen en cursussen.

Daarnaast schreef de heer de Reuver 6 boeken, waaronder zijn dissertatie “Bedelen bij de bron”.